

fidem pie intelligentibus ista narratio. Hæc Augustinus.

INVIDERVNT ERGO EI PELISTHINI. Altera causa pium Isaacum grauans, malignitas indigenarum, qui hospiti inuident diuinam benedictionem, quoniam eam non agnoscunt, sed fortunam putant, quam æquis animis intueri non possunt: quoniam, iuxta vulgare illud Horatii lib.1. ep.2.

Inuidus alterius rebus marcescit opimis.

15. ET OMNES PUTEOS, QVOS FODERANT. Tertia causa, realis læsio. Quemoderunt, ei nocere student. Æstuantēs ergo inuidia puteos paternos ei non vi quidem eripiunt, sed terra obstruunt: quæ iniuria grauis erat, & ad eum eiiciendum proxima via. In locis enim siticulosis ad aquationem armentorum & gregum puteis carere non poterat. Et vide malitiam. Dummodo hospiti noceant, ipsi etiam puteis carere volunt. Insuper periurio se obstringunt. Nam contra pacta & fidem iuratam supra, cap.21. id fecerūt. Sic inuidia nec sibi ipsa parcit, dūmodo aliis egre faciat, nulla iuris aut religionis ratione habita.

16. DIXITQVE ABIMELECH AD ISAAC: DISCEDE. Quarta & proxima causa, Regis mandatum. DISCEDE, ambiguum, roget an imperet. Ut sit, inconstans & iniustus est: Quem prius edicto lædi vetuerat, nunc eiicit ipse innoxium: Videtur impulsus huc calumniis subditorum. Ita non est Rex, sed seruus subditorum. Discamus non confidere magnatum gratiæ, quæ leui momento huc illuc flectitur & mutatur.

QVIA MVLTQ FORTIOR ES NOBIS. Primo causam eiectioni opulentiam prætexit: at erat hæc accidentaria: Veras causas inuidiam, suspicacitatem, metum tacer. Metuit enim ab hospite potente. Atqui à viro sancto nõ erat, cur metueret. Sed infideles nec pios, nec Dei benedictionem secum ferre possunt, Sic Isaac ostracismum

indicit. Erat relegatio eorum, qui propter opes & potentiam erant Reipublicæ formidabiles: (Aristot. lib.3. polit. cap.9.) vt contigit Aristidi, Themistocli, Cimoni, &c.

17. ABIIT ERGO, ET FIXIT TENTORIA. Altera circumstantia: migratio Isaac ex Gerar in vallem, הַנַּחֲשִׁימֹן significat torrentem & vallem, per quam aquæ fluunt, licet aquæ actu non fluunt. De torrente non videtur accipiendum: quia sic non opus fuisset contentione de puteis. In valle igitur arida habitauit, loco remotiore ab vrbe, vt tranquillitati consuleret.

18. ET RVRSVM ISAAC. Tertia circumstantia, de certaminibus pastorum pro puteis. Primum refodit puteos paternos ab inuidis Palæstinis obturatos, vers.15. iisq; nomina pristina reddit, vt ius hæreditarium nominibus renouet. Nam ad eum spectabat eorum possessio, hæreditatis & pactiois iure. Quot fuerint, & quomodo res gesta sit, exponit sequentibus. Nam tres puteos, de quibus sequitur, intelligo illos ipsos paternos puteos: Si enim hos præter illos tenuisset tranquille, noua fossione non fuisset opus. Duo igitur serui refodiunt in valle, diuerso tempore & loco: sed à Gerarensibus repelluntur: Ab iniuria illata primum vocat פְּוּי iurgium, à פְּוּי, quod in Hithp. פְּוּיָרָה est litigare: LXX. ἀδίκημα iniquitas. Onkelos, litigium. Alterum הַבְּוּי odium, à בְּוּי odio habere, vnde Satan est, Ofor, inimicus, LXX. ἐχθρὸν inimicitiam reddunt: Onkelos Aduersarium. Tertium demum absque contentione obtinet, quem ideo vocat רַחֲבֹת latitudines, addita causa, vt esset diuinæ beneficentiæ testimonium.

In Palæstinis exemplum est enormis malitiæ, quod non contenti hospitem eiicisse, calumniis atque iniuriis eundem exulem persequuntur, vt aquarum inopia ipsum cum gregibus suis perdant. Hæc crudelitas virum sanctum graui-

Ostracismus
Isaaco indi-
citur.

Chry-
hom. 52.

D

gravi-